

Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU18

Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i lagen om yrkesförarkompetens. Genom ändringen införs ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om en förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och om vissa undantag från lagen. Förslagen föranleds av den rådande situationen med covid-19 och behovet av att säkerställa att adekvata åtgärder kan vidtas skyndsamt för att minska de negativa effekter som en spridning av viruset kan få för viktiga samhällsfunktioner och för människors liv och hälsa. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juni 2020 och upphöra att gälla den 1 december 2020.

I betänkandet finns två reservationer (M, SD, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:165 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis.

Två yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

 Propositionens huvudsakliga innehåll4

Utskottets överväganden.....5

 Regeringens lagförslag5

 Distansutbildning.....8

Reservationer10

 1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (SD).....10

 2. Distansutbildning, punkt 2 (M, KD)11

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....12

 Propositionen12

 Följdmotionerna12

Bilaga 2

Regeringens lagförslag13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens,
2. lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:165 punkterna 1 och 2 samt avslår motion 2019/20:3613 av Thomas Morell m.fl. (SD).

Reservation 1 (SD)

2. Distansutbildning

Riksdagen avslår motion

2019/20:3615 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD).

Reservation 2 (M, KD)

Stockholm den 14 maj 2020

På trafikutskottets vägnar

Jens Holm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jens Holm (V), Lotta Olsson (M), Maria Gardfjell (MP), Mats Green (M), Johan Hultberg (M), Erik Ottoson (M), Malin Danielsson (L), Solveig Zander (C), Anna Johansson (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Helene Hellmark Knutsson (S), Niklas Karlsson (S), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Larry Söder (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2019/20:165 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och två motioner som lämnats med anledning av propositionen. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis. En förlängning ska inte få gälla längre än sex månader. Regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på yrkeskompetensbevis. Ett undantag ska bara få avse den som haft ett yrkeskompetensbevis vars giltighetstid har löpt ut under perioden den 1 mars 2020–31 maj 2020 och ska inte få gälla längre än sex månader.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juni 2020 och upphöra att gälla den 1 december 2020.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i lagen om yrkesförarkompetens. Utskottet välkomnar regeringens lagförslag eftersom den nuvarande extraordinära situationen innebär att det skyndsamt måste säkerställas att adekvata åtgärder kan vidtas för att minska de negativa effekterna för en sådan viktig samhällsfunktion som transporter.

Jämför reservation 1 (SD).

Bakgrund

Spridningen av det virus som orsakar covid-19

På grund av spridningen av det virus som orsakar covid-19 befinner sig Sverige och omvärlden i en mycket svår situation och måste planera för extraordinära åtgärder. Virusets sprids mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att covid-19 är en pandemi. Den extraordinära situationen har visat att det skyndsamt måste säkerställas att alla adekvata åtgärder kan vidtas. Detta gäller inte bara för att kunna förhindra eller minska spridning utan också för att minska de negativa effekter som en spridning av viruset kan få för viktiga samhällsfunktioner och för människors liv och hälsa.

Lagen om yrkesförarkompetens

Lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens innehåller bestämmelser om grundläggande kompetens och fortbildning för förare som utför transporter med vissa motorfordon samt bestämmelser om utbildning för att få sådan kompetens.

För att få utföra gods- eller persontransporter ska föraren enligt huvudregeln ha ett yrkeskompetensbevis. För att få beviset krävs antingen grundläggande kompetens eller fortbildning och att de ålderskrav som finns är uppfyllda i enlighet med lagen om yrkesförarkompetens. Förare med s.k. hävdvunnen rättighet undantas från kravet att ha yrkeskompetensbevis för grundläggande kompetens. Som huvudregel gäller att en förare förvärvar grundläggande kompetens genom att delta i en grundutbildning. En möjlighet till förkortad grundutbildning finns också. Utbildningen avslutas med ett kunskapsprov. Vid godkänt resultat på provet ska ett yrkeskompetensbevis utfärdas. En förare som har förvärvat grundläggande kompetens och en förare

med s.k. hävdvunnen rättighet ska med vissa intervaller genomgå fortbildning hos utbildningsanordnare som får bedriva sådan fortbildning.

Transportstyrelsen ska utfärda yrkeskompetensbevis till en förare som genomgått föreskriven grundutbildning eller fortbildning, om denne har giltigt körkort med den körkortsbehörighet som yrkeskompetensbeviset avser. Ett yrkeskompetensbevis är giltigt i fem år från den dag då det utfärdades.

Propositionen

Förslag om ändring i lagen om yrkesförarkompetens med anledning av det virus som orsakar covid-19

Regeringen föreslår i propositionen att regeringen ska få meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och att en förlängning inte ska få gälla längre än sex månader. Vidare ska regeringen få meddela föreskrifter om undantag från kravet på yrkeskompetensbevis. Ett undantag ska bara få avse den som haft ett yrkeskompetensbevis vars giltighetstid har löpt ut under perioden den 1 mars 2020–31 maj 2020 och ska inte få gälla längre än sex månader.

Som skäl för förslagen anger regeringen att det i den rådande situationen med spridning av det virus som orsakar covid-19 har framkommit att det kan uppstå praktiska svårigheter att bedriva de fortbildningar som krävs för att upprätthålla yrkesförarkompetens. Dessa svårigheter är bl.a. förknippade med vissa av de åtgärder som vidtas eller kan komma att vidtas för att hindra smittspridningen. Det kan därför befaras uppkomma brister i tillgången till fortbildning och svårigheter att bedriva sådan klassrumsundervisning som krävs.

I propositionen finns också ett förslag om en ändring i 6 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens, som föranleds av ett förbiseende i propositionen Genomförande av ändringar i yrkesförardirektivet (prop. 2019/20:112).

Konsekvenser

Författningsförslaget ger regeringen en möjlighet att vidta åtgärder som bedöms bidra till att mildra störningar av vissa samhällsviktiga transporter, och det ger transportföretagen och enskilda möjlighet att flytta fram en förväntad utbildningsåtgärd och därmed även kostnaden för utbildning av personalen.

I propositionen anges att det inte har gått att med exakthet beräkna vilka samhällsekonomiska besparingar en förlängd giltighetstid medför. Samtidigt konstateras att en ökad risk för smittspridning och en ökad risk för störningar i samhällsviktiga transporter i stort torde medföra större samhällsekonomiska kostnader än den tillfälliga förskjutningen av förväntade intäkter som en förlängd giltighetstid medför för utbildningsanordnare. Regeringen pekar vidare

på att den samtidigt har vidtagit flera generella åtgärder för att lindra effekterna för de företag och enskilda som drabbas av effekterna av covid-19.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juni 2020 och den ska upphöra att gälla den 1 december 2020. De förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis som följer av sådana föreskrifter som meddelats ska dock fortsätta att gälla i de fall de hänför sig till tiden efter utgången av november 2020.

Regeringen motiverar den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet med att det är viktigt att den föreslagna lagändringen träder i kraft så snart som möjligt. Detta med hänvisning till den pågående och snabba spridningen av det virus som orsakar covid-19 och att det snarast bör säkerställas att adekvata åtgärder kan vidtas för att förebygga och minska de negativa effekter som spridning av viruset kan få för viktiga samhällsfunktioner och därmed för människors liv och hälsa.

Motionen

Thomas Morell m.fl. (SD) pekar i kommittémotion 2019/20:3613 på att den pågående pandemin och covid-19 har skapat en situation där kurstillfällen ställs in eller att arbetsgivare på grund av smittorisen inte skickar sina anställda till kurser. Problemet är likartat över hela Europa och EU-kommissionen har därför lagt fram ett förslag. Motionärerna anför att detta förslag är mer långtgående än förslaget i regeringens proposition och innebär att undantagsperioden löper från den 1 mars 2020 till den 31 augusti 2020. De yrkeskompetensbevis vars giltighet upphör under den här perioden förlängs med sex månader. Motionärerna anser att det är rimligt att Sverige antar en motsvarande tidsperiod även om kommissionens förslag skulle falla. Motionärerna pekar på att det är fr.o.m. nu till september som den första kullen av yrkeskompetensbevis återigen ska förnyas och att många av de förare som redan har genomfört fyra av fem kurstillfällen har svårt att genomföra det sista kurstillfället på grund av covid-19. Motionärerna anser att regeringens intentioner är bra och vällovliga men att detta ändå inte löser den akuta situation som råder för en stor grupp av förare vars yrkeskompetensbevis löper ut under perioden april till augusti 2020. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna förlängd giltighet för yrkeskompetensbevis i enlighet med kommissionens förslag. Enligt motionärerna undanröjer den föreslagna justeringen den akuta situationen samtidigt som kursverksamheterna förhoppningsvis kommer igång under hösten.

Utskottets ställningstagande

Regeringens proposition innehåller förslag till ändring av lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens som innebär att regeringen ska få meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis och meddela föreskrifter om undantag från kravet på yrkeskompetensbevis.

Utskottet konstaterar att lagändringarna i propositionen tar sikte på de yrkeskompetensbevis som löper ut mellan den 1 mars 2020 och den 30 november 2020 och att regeringen föreslår att den ska få meddela föreskrifter om dispens eller förlängd giltighet för dessa i upp till sex månader.

Utskottet välkomnar regeringens lagförslag eftersom den nuvarande extraordinära situationen innebär att det skyndsamt måste säkerställas att adekvata åtgärder kan vidtas. Yrkestrafiken har en samhällsviktig funktion för väl fungerande transporter som i sin tur har stor betydelse för människors liv och hälsa. Det är positivt att regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om förlängda giltighetstider för yrkeskompetensbevis. Utskottet vill i sammanhanget framhålla vikten av att regeringen snarast utarbetar nödvändiga förordningstexter i enlighet med de föreslagna lagändringarna så att det inte uppkommer brister som innebär att gods- och persontransporter inte kan bedrivas till fyllest.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens proposition 2019/20:165 och avstyrker motion 2019/20:3613 (SD).

Distansutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att de företag som utför utbildningar för yrkeskompetensbevis ska kunna utfärda examina på distans.

Jämför reservation 2 (M, KD).

Motionen

Magnus Jacobsson m.fl. (KD) framhåller i kommittémotion 2019/20:3615 behovet av att de företag som utför utbildningar för yrkeskompetensbevis kan utfärda examina på distans. Motionärerna anger att de i grunden är positiva till förslagen i regeringens proposition. Motionärerna pekar samtidigt på behovet för företag som utfärdar olika former av certifikat, licenser och tillstånd att få genomföra de utbildningar som behövs för att upprätthålla certifikat, licenser och tillstånd på distans. En fördel med ett distansförfarande är enligt motionärerna också att utbildningsanordnarnas förutsättningar att upprätthålla sin verksamhet därigenom kan säkras och att det därmed kommer att gå att komma ur den nuvarande krisen med en bibehållen struktur av anordnare av utbildning. Motionärerna uppmanar därför regeringen att skyndsamt utreda

förutsättningarna för distansutbildning när det gäller certifikat, licenser och tillstånd som rör yrkeskompetensbevis.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om att riksdagen den 22 april 2020 beslutade att bifalla regeringens proposition 2019/20:112 Genomförande av ändringar i yrkesförordirektivet (prop. 2019/20:112, bet. 2019/20:TU10, rskr. 2019/20:220). De förslag som lämnades i propositionen är föranledda av de ändringar av EU:s s.k. yrkesförordirektiv som ska börja tillämpas den 23 maj 2020. Förslagen gäller bl.a. innehålllet i grundutbildning och fortbildning, och det införs även vissa möjligheter till distansutbildning. När det gäller obligatorisk fortbildning konstaterar utskottet att det av artikel 3.1 b framgår att det godkända utbildningscentrumet vid e-lärande ska säkerställa att utbildningens goda kvalitet bibehålls, bl.a. genom att välja ut de ämnen där IKT-verktyg kan användas på det mest ändamålsenliga sättet. Medlemsstaterna ska i synnerhet ställa krav på tillförlitlig användaridentifiering och lämpliga kontrollmedel. Utskottet vill även peka på vad som anges om att det högsta antalet timmar för e-lärande inte får överstiga tolv timmar.

Infrastrukturministern besvarade den 29 april 2020 en skriftlig fråga (fr. 2019/20:1214) om yrkeskompetensbevis och möjligheten att genomföra utbildningen på distans med anledning av covid-19. Utskottet noterar att ministern då bl.a. pekade på de planerade förändringarna av kraven på yrkesförarkompetens med anledning av ett nytt EU-direktiv, (EU) 2018/645, som kommer möjliggöra att vissa delar i fortbildningen genomförs genom distansundervisning. Utskottet ser positivt på de möjligheter som därmed finns att genomföra vissa delar av fortbildningen på distans och anser att detta kommer att kunna underlätta fortsatta utbildningsinsatser med bibehållen kvalitet.

Utskottet kan avslutningsvis konstatera att examen kan utfärdas efter att en förare har genomgått en utbildning där samtliga kursmoment som ingår har genomförts och blivit godkända. Transportstyrelsen är den myndighet som utfärdar examina, och utskottet noterar att detta redan i dag sker i digital form.

Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att ta något initiativ i frågan och avstyrker därmed motion 2019/20:3615 (KD).

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) antar regeringens förslag till
 1. lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens,
 2. lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens,
- b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:165 punkterna 1 och 2 samt motion 2019/20:3613 av Thomas Morell m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi kan dessvärre konstatera att den pågående pandemin och covid-19 har skapat en situation där kurstillfällen ställs in eller arbetsgivare på grund av smittorisen avstår från att skicka sina anställda till kurser. Problemet är likartat över hela Europa och EU-kommissionen har därför lagt fram ett förslag som innebär förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis.¹ Vi är i grunden positiva till regeringens proposition. Vi anser dock att EU-kommissionens förslag är mer långtgående än förslaget i regeringens proposition. Kommissionens förslag innebär att giltigheten för de yrkeskompetensbevis som skulle löpa ut mellan den 1 mars 2020 och den 31 augusti 2020 förlängs med sex månader. Enlig vår uppfattning är det rimligt att Sverige antar en motsvarande tidsperiod även om kommissionens förslag skulle falla. Vi vill peka på att det är fr.o.m. nu till september som den första kullen av yrkeskompetensbevis återigen ska förnyas och att många av de förare som redan har genomfört fyra av fem kurstillfällen har svårt att genomföra det sista kurs-tillfället på grund av pandemin. Vi anser att regeringens intentioner är bra och vällovliga men att detta ändå inte löser den akuta situation som råder för en stor grupp av förare vars yrkeskompetensbevis löper ut under perioden april till augusti 2020. Mot denna bakgrund vill vi se en tydlig tidsgräns med

¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om särskilda och tillfälliga åtgärder med avseende på covid-19-utbrottet och om giltigheten för vissa certifikat, intyg, bevis, körkort och tillstånd och uppskjutande av vissa regelbundna kontroller och fortbildningar inom vissa transportlagstiftningsområden, COM(2020) 176.

förlängd giltighet för yrkeskompetensbevis i enlighet med kommissionens förslag.

Det vi nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Distansutbildning, punkt 2 (M, KD)

av Lotta Olsson (M), Mats Green (M), Johan Hultberg (M), Erik Ottoson (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3615 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD).

Ställningstagande

Vi är i grunden positiva till förslagen i regeringens proposition men vill samtidigt peka på behovet för företag som utfärdar olika former av certifikat, licenser och tillstånd att få genomföra de utbildningar som behövs för att upprätthålla certifikat, licenser och tillstånd på distans. Vi anser att en fördel med ett distansförfarande är att utbildningsanordnarnas förutsättningar att upprätthålla sin verksamhet då kan säkras och vi menar att det därmed kommer att gå att komma ur den nuvarande krisen med en bibehållen struktur av anordnare av utbildning. Vi vill ha ökade möjligheter till distansutbildning och vill därför se att regeringen skyndsamt utreder förutsättningarna för ökade möjligheter till distansutbildning när det gäller certifikat, licenser och tillstånd som rör yrkeskompetensbevis.

Mot denna bakgrund vill vi framhålla behovet av att de företag som utför utbildningar för yrkeskompetensbevis kan utfärda examina på distans.

Det vi nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:165 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

Följdmotionerna

2019/20:3613 av Thomas Morell m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängd giltighet för yrkeskompetensbevis i enlighet med kommissionens förslag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3615 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de företag som utför utbildningar för yrkeskompetensbevis bör kunna utfärda examina på distans och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157)
om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

dels att 6 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 13 kap. 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.3 §¹

En förare som omfattas av krav på att ha bevis om yrkeskompetens ska vid utförandet av gods- eller persontransporter ha med sig:

1. ett giltigt yrkeskompetensbevis, eller	
2. annat bevis om yrkeskompetens enligt 13 kap. 1 § 4 och handling som styrker förarens identitet.	2. annat bevis om yrkeskompetens enligt 13 kap. 1 § 5 och handling som styrker förarens identitet.

På begäran av en bilinspektör eller en polisman ska handlingarna överlämnas för kontroll.

13 kap.

3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis. En förlängning får inte gälla längre än sex månader.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på yrkeskompetensbevis. Ett undantag får bara avse den som haft ett yrkeskompetensbevis vars giltighetstid har löpt ut under perioden den 1 mars 2020–31 maj 2020 och får inte gälla längre än sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2020.

¹ Senaste lydelse 2014:743.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 3 § lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2020.
2. De förlängningar av giltighetstiden för yrkeskompetensbevis som följer av sådana föreskrifter som meddelats med stöd av den upphävda paragrafen fortsätter dock att gälla i de fall de hänför sig till tiden efter utgången av november 2020.